

PRECIOUS

Vol. 3
July
1995

The magazine to preserve Thai cultural heritage and propagate the qualities of Buddha images.

สมเด็จพระวัดระฆังโฆสิตาราม พิมพ์ใหญ่

เก้ามีถุหนาดโดยดอรรค์
 เฮ้นพระยศนุญแต่เด้น
 ทรงฤทธาธิ์อปรพินิจดุจย
 ทวยราชภูริ์ภูทธรเทหส์
 มหาราชองค์ใด ในใต้หส์
 หนเ้าบักยากแค้นแค้นเ้า
 ยามไพร่ฟ้ายากแค้นแค้นเ้า
 ครองนแ่งน้ำ ไม่มีทรงปริชา
 ทรงอุ้มชูหม่มพินิจอปรคณา
 ทั้งทรงมั่งยุติธรรมนำ เ้า
 แ่มนแ่งน้ำพินิจภาภา
 เ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 ถิ่นท้าวคณาเ้าเ้าเ้าเ้า
 พริเชยเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 ขออัญเชิญวงเ้าเ้าเ้า
 มาบักเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า

ไอศุรีย์ เ้าเ้า
 เ้าเ้า
 หัยเ้า
 เ้าเ้า เ้าเ้า
 ยากเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 พระเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 ทรงเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 เ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 เ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 เ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 เ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 เ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 เ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 เ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 เ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า
 เ้าเ้าเ้าเ้าเ้าเ้า

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า นิตยสาร พริเชยส แมกกาซีน

รจนา จ.ศ.ต.หญิง พิศดา อรุณวร กรมการขนส่งทหารบก

ประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะละทิ้งได้อย่างไร

ในวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับไปยังประเทศสวีเดนแลนด์ เพื่อทรงกลับไปศึกษาต่อในฐานะที่พระองค์ทรงรับภาระปกครองประเทศแล้วนั้น... พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องราวในวันเสด็จจากเมืองไทย พระราชนานแก่นั่งสวดวรรณคดี ของ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ สวัสดิกุล มีข้อความแสดงถึงน้ำพระทัยของพระองค์ที่มีต่อราษฎรของพระองค์อยู่ตอนหนึ่ง ความว่า

วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2489 วันนี้ถึงวันที่เราจะต้องจากไปแล้ว พอถึงเวลาก็ตกลงจากพระที่นั่งพร้อมกับแม่ ลาเจ้านายฝ่ายใน ณ พระที่นั่งชั้นล่างนั้นแล้ว ก็ไปยังวัดพระแก้ว เพื่อนมัสการลาพระแก้วมรกตและพระภิกษุสงฆ์ ลาเจ้านายฝ่ายหน้า ลาข้าราชการทั้งไทยและฝรั่ง และไปขึ้นรถยนต์ทอดรถไปได้ไม่ถึง 200 เมตร มีหญิงคนหนึ่งเข้ามาหยุดรถแล้วส่งกระป๋องให้เรา ราชองครักษ์ไม่แน่ใจว่า จะมีอะไรอยู่

ในนั้น บางทีจะเป็นลูกกระเบิด เมื่อมาเปิดดูภายหลังปรากฏว่าเป็นทอฟฟี่ที่อร่อยมาก...

ตามถนนผู้คนช่างมากมายเสียจริงๆ ที่ถนนราชดำเนินกลางราษฎรเข้ามาใกล้จนชิดรถที่เรานั่ง กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับแข้งขาใครเข้าบ้าง รถแล่นผ่านฝูงคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตร รถแล่นได้เร็วขึ้นบ้างตามทางที่ผ่านมาได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องออกมาดังๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาหลงไปว่า “ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะละทิ้งอย่างไรได้” แต่รถวิ่งเร็วและเลยไปเสียแล้ว...แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมิได้รับสั่งกลับไปตั้งความตั้งใจของพระองค์ในครั้งนี้ 50 ปี ที่ทรงครองราชย์มานี้ ก็พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า พระองค์มิได้ละทิ้งประชาชนของพระองค์แม้แต่วันทีเดียว...

วิธีพิศาลภ เลอหล้าลบโลกสวรรค
จรรโลงโลกกว้างควะคว้งคว้างเมืองอินทร์
ศรรัตนโกสินทร์เบิกฟ้า องค์หน่อดินตรา
วชิราฯ เกริกพระยศกรกฎพระชนม์ชัย ท้าวไทม์ภูกราช
อ่ำโอภาสอิศรินทร์ พุทธชินประทานพรเกษมสโมสร
นิรันตราย เทพไทล้นแซ่ซ้อง พิทักษ์ ป้องเกศกนก
เหล่าพสกนิกรไทย ถวายพระพรสิริสมัย เจริญพระ
ชนมายุ เสริกใสร์ สาธุการ

(ราชสุภาพ)

ยี่สิบแปด กรกฎา เสด็จสู่ ดินญา
มงกุฎมาศ เหนือดนู เต็นหล้า
ยุพราช มิ่งขวัญคู่ จักริเทพ
อำนาจบุญ โอรสา แจ่มฟ้า แดนสรวง

พระหทัย ธเกร่งกล้า เฌกเชื้อ กษัตริย์ญา
ทรงอัฉน ธิยะเกื้อ วงศ์ษา
รุจิเรบ อาจองเหลือ เปื้องปราชญ์
สยามราชภูรี ท้วนครา แซ่ซ้อง เปรมปรีดี

เฉลิมพระชนม์ ยาวยืน จยะจันท์ แจ่มญา
ไตรโลกเริง คือโคมสวรรค์ คำเข้า
ทรงพระยศ อนเอนันต์ ก้องทวีป
อมิตรมาร พ่ายสยบเจ้า เหนือเกล้า องค์วชิรา

(โคลง จัตุรหัตถ์)

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า นิตยสาร ฟรีเซีย แมกกาซีน

รจนา จ.ส.ต.หญิง พัชรา อรุณวร กรรมการขนส่งทหารบก

PRECIOUS

ด้วยคารวะ **8**
พศ.รังสรรค์ ต่อสุวรรณ

10 พระล้ำค่า
ตำนานของสมเด็จพระเจ้า 'โต'
โดย...ปรีชา เอี่ยมธรรม

22
รูปแบบเขียน ศาสด์แห่งการดูพระ
โดย...นิรนาม

40 อัลบั้มล้ำค่า
ภาพชุดพระเครื่องล้ำค่า

62
มูมเหริยญ
เหริยญพระพุทธโสธร
โดย...เพชร ทำพระจันทร์

เทวรูปโบราณ **84**
เทวรูปยุคทวารวดี

91 มุมนักสะสม
ไชยทัศน์ เตชะไพบูลย์
กับความศรัทธา พระเครื่องบูชา

98 เลาะโลก
ท่องเที่ยวทุกมุมประเทศ
ธีรภาพ โลหิตกุล

ความเป็นมาของนักสะสม
อเนก นาวิกมูล **106**

110 ของดี คนดัง
หลวงปู่โตะ ของคมศักดิ์ อำพันบุรุษ

114 ศิลป์
รังสรรค์งานศิลป์ จินตนาการได้สมุทร
ของ...ผศ.รังสรรค์ ต่อสุวรรณ

122 ไวน์
สัตยาพร ตันเต็มทรัพย์

126 รถโบราณ
วอลโว่ โดย...เสื่อเต่าบึงกุ่ม

ศิลปะโบราณสถาน
เขาพระวิหาร **130**

เล่าด้วยภาพ **138**
เครื่องถ้วยเบญจรงค์

145
ที่นี่...ฟรีเชิส
นิรนาม

เชิญมาเขียน **146**
แนวทางแก้ปัญหาจราจร

ที่ปรึกษาอดีตคณบดี

พระภาวนาวิสุทธิจาจารย์ วิ. วัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร

พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ พล.อ.อ.เจริญ วุฒิกุลยานนท์

พล.ต.ท.จารึก เมฆวิชัย ประชุม กาญจนวัฒน์ พิศาล มูลศาสตรสาทร

นิยม อสุณี ณ อุทยาน นิพนธ์ พร้อมพันธุ์ สราวุธ วีระพล

นิรันดร์ วณิชวรนันต์ ไซทิสัน เตชะไพฑูรย์ ฉาวโร โกศลภูมิวิทย์

ประธานกรรมการ

ศ.รังสรรค์ ต่อสุวรรณ

ผู้อำนวยการ

วิโรจน์ ใบประเสริฐ

บรรณาธิการบริหาร

อภาภรณ์ โกศลกุล

กองบรรณาธิการ

ประจำ อุรุณ, ปรีชา เอี่ยมธรรม, กิติ ธรรมจรัส,

บัณฑิต กรกนก, เพชร ทำพระจันทร์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ ราม วัชรประดิษฐ์

นักเขียนอดีตคณบดี

ศ.ดร.ม.ร.ว.สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, กุชกร จันทวิทย์, ดร.สันติ เล็กสุขุม,

อเนก นาวิกมูล, พิชญ์ ศุภนิมิตร, ธีรภาพ โลหิตกุล

บรรณาธิการศิลปกรรม ชิตินันท์ พงษ์เจริญ

คอมพิวกราฟฟิค เป็ อุรุณ

พิสูจน์อักษร อุดมย์ ประพฤติดี

ช่างภาพ เล็ง ทำพระจันทร์

ฝ่ายบัญชี สกุนา แซ่ฮ้ง

เลขานุการกองบรรณาธิการ บงกช วรรณเพ็ชร

ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา ภัทรพร ส่งศิริ

ฝ่ายโฆษณา จิราพร สังข์ทอง, จิรนนท์ บุญญะปัญญา,

ตามโพ ต่อสุวรรณ, ชิติ สุทธิรักษา

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา สนธยา โพธิ์แดง

กรรมการผู้จัดการ สุชาติ เฉลิมจักรเสมา

PRECIOUS

เจ้าของ บริษัท ฟรีเชิส แมกกาซีน จำกัด

บทความและภาพที่ปรากฏในนิตยสารเล่มนี้ เป็นลิขสิทธิ์ของบรรษัทเท่านั้น

หากต้องการนำไปใช้ ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

จากบริษัท ฟรีเชิส แมกกาซีน จำกัด

ผ ศ. ร ั ง ส ร ร ค์ ต่ อ สุ ว ร ร ณ

สวัสดีครับ ท่านผู้อ่านที่เคารพที่ยัง Precious ฉบับที่ 2 ได้ออกวางตลาดช้ากว่ากำหนด 2 วัน เดิมกำหนดไว้ว่าจะวางตลาดในวันที่ 9 ของทุกเดือน แต่ฉบับที่ 2 นี้เนื่องจากปกเปลี่ยนสีเป็นสีทองแดงผสมทอง ต้องให้ช่างสนิท เป็นเหตุให้ล่าช้าไปบ้าง ต้องขอกราบประทานโทษท่านผู้อ่านที่เคารพอย่างที่สุด

สำหรับปกฉบับที่ 2 กระจกผมคงเลือกพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ใหญ่ พิมพ์ที่ 2 ซึ่งเป็นพระสมเด็จที่มีชื่อเสียงมากมาแต่อดีต ในวงการจะเรียกชื่อท่านว่า “พระสมเด็จขุนศรี” พระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ใหญ่ องค์นี้มีความลึกซึ้งคมมาก อีกทั้งสัดส่วนตรงได้ฉากผิวสีน้ำตาลด้วยรักน้ำเกลี้ยง

สำหรับปกหลังของฉบับที่ 2 นั้น เป็นพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ใหญ่ พิมพ์ที่ 3 ซึ่งเป็นพิมพ์ที่ค่อนข้างหาได้ยากเพราะพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ใหญ่ ส่วนมากจะเป็นพระพิมพ์ที่ 2 พิมพ์ที่ 1 และพิมพ์ที่ 3 มีน้อยมากสำหรับพิมพ์ที่ 4 จะมีมากเหมือนกัน แต่น้อยกว่าพิมพ์ที่ 2 พระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ที่ 3 องค์นี้ เป็นพระที่มีความลึกสวยงามมาก ผิวเป็นเมือกปูนเคลือบอยู่อย่างเห็นเด่นชัด แสดงว่าพระสมเด็จองค์นี้ไม่ผ่านการใช้มาเลย

วันนี้วันที่ 15 มิถุนายน 2538 สิ่งที่เป็นข่าวดีก็คือ ได้รับโทรศัพท์จากฐานรวมหอ ซึ่งเป็นบริษัทที่จัดทำนิตยสาร Precious ตามถึงหนังสือ Precious ยังมีเหลือหรือไม่ เพราะตามแผงและร้านหนังสือแจ้งมาว่าหนังสือวางแผงแล้ววันเดียวก็จะหมดแล้ว จึงขอเพิ่มหนังสืออีกแต่ต้องเรียนตามความเป็นจริงว่า ทางบริษัท Precious Magazine จำกัด ไม่มีหนังสือเหลืออยู่เลย ต้องกราบขอภัยท่านผู้อ่านที่เคารพเป็นอย่างยิ่งครับใน Precious ฉบับที่ 3 คงจะสามารถเพิ่มปริมาณตามที่ท่านผู้อ่านที่เคารพเรียกร้องมาครับ

ในฉบับที่ 2 หน้า 81 เป็นความผิดของกระจกผมเองที่ลงภาพพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ใหญ่ผิดไป เป็นภาพพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ทรงเจดีย์ครับ ทั้งนี้ต้องกราบขอภัยในความผิดพลาดของกระจกผมเป็นอย่างยิ่ง และในหน้า 86 ก็เป็นความผิดของกระจกผมอีกครั้งที่นำเอา

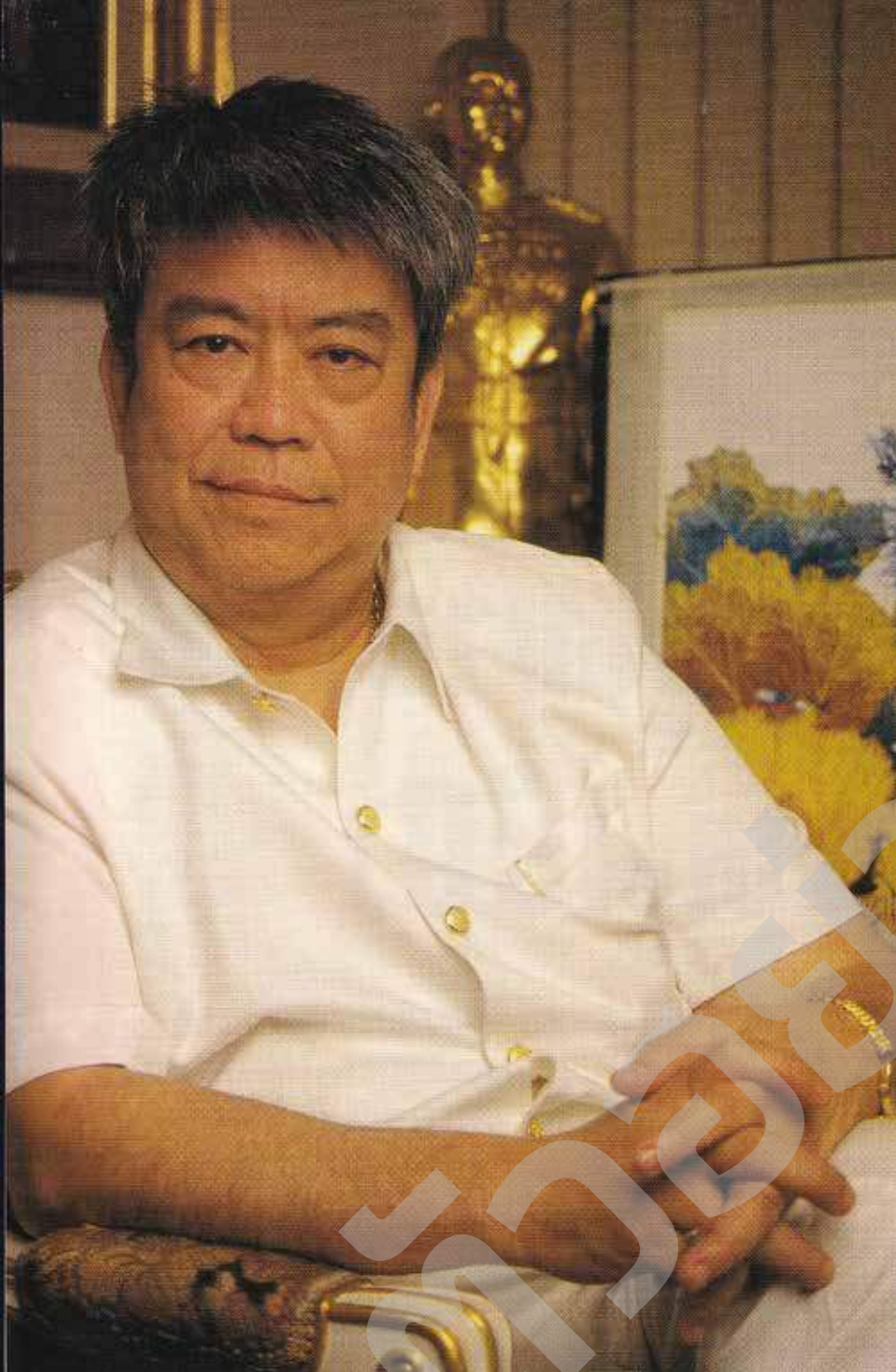
พระสมเด็จวัดบางขุนพรหม พิมพ์ใหญ่ มาลงเป็นพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ใหญ่ ต้องกราบขอภัยมาอีกครั้งครับ

วันนี้กระจกผมได้รับจดหมายจากท่านผู้อ่านที่เคารพเป็นฉบับที่ 10 พอดี มีใจความว่า ดีใจกับหนังสือ Precious เป็นอย่างยิ่งที่มีภาพพระสวยงาม มีเนื้อหาที่ให้ความรู้ เป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนในอันที่จะสามารถเผยแพร่ความรู้และวัฒนธรรมไทย ให้เห็นถึงมรดกอันล้ำค่าของประเทศไทย ท่านผู้อ่านที่เคารพครับ ท่านได้กรุณาส่งภาพพระสมเด็จมายัง Precious Magazine เพื่อให้ตรวจสอบดู กระจกผมจะพยายามคัดเลือกเอาพระที่แท้เพื่อพิมพ์ในหนังสือ Precious ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ทุกครั้งที่ท่านผู้มีเกียรติจะส่งภาพถ่ายพระมา กรุณาถ่ายด้านหลังขององค์พระมาด้วยนะครับ จะได้ประกอบกัน สามารถดูพระแท้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นครับ กระจกผมและทุกคนใน Precious Magazine ต้องกราบขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติเป็นอย่างยิ่ง กุศลและเจตนาอันดีงามของท่านจงดลบันดาลให้ท่านและครอบครัวจงประสบแต่ความสุขความสำเร็จสมความปรารถนาทุกประการ

พูดถึงพระเครื่อง พระบูชา กระจกผมจะขอเล่าถึงเกร็ดประวัติของวงการพระเครื่องและพระบูชาให้ท่านผู้อ่านที่เคารพ ซึ่งอาจจะยังไม่เคยได้ยินได้ฟังมา กระจกผมเองยังโตไม่ทันแต่ฟังจากคุณนิรนามเล่าว่า ประมาณปี พ.ศ. 2490 ศูนย์พระเครื่องและพระบูชาตั้งอยู่บริเวณสองข้างถนนริมคลองหลอด เริ่มตั้งแต่ศาลสถิต พระแม่โมลี จนมาจดศาลแพ่ง ซึ่งยังเป็นเรือนไม้อยู่เป็นแผงพระจระที่ตั่งและเก็บได้ บริเวณข้างศาลแพ่งมีร้านขายน้ำขายกาแฟเป็นเพิงตั่งอยู่ เราเรียกว่า “บาร์มหาพันธ์” ผู้คนที่สนใจพระในครั้งนั้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่สูงวัย และข้าราชการที่สูงอายุ เราเรียกว่ารุ่นผ้าขาวม้าพาดไหล่เดินดูพระตามแผงพระ ครั้งนั้นพระส่วนใหญ่จะเป็นพระแท้ เพราะพระแท้อยู่มีมากและราคาไม่แพงนัก สำหรับผู้สูงวัยสามารถจะเล่นหาได้ พอตกเย็นบรรดาพ่อค้าและข้าราชการก็จะมานั่งชุมนุมกันที่บาร์มหาพันธ์ นำเอาพระมาอวดกัน มาแลกกันดูและถกเถียงกัน ตลอดจนท้ายที่สุดก็จะแลกพระกัน เมื่อจะแลกพระกันก็ต้องตีราคาพระแต่ละองค์ให้เป็นที่ยอมรับกันก่อน เมื่อแลกกันแล้ว ราคาพระต่างกันจึงต้อง

ชดเชยเป็นตัวแทน จำได้ว่าในปี พ.ศ. 2490 พระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม ราคาองค์ละประมาณ 4,000 บาท พระสมเด็จ วัดบางขุนพรหมกรุเก่า รุ่นตกเบ็ด ราคาองค์ละประมาณ 200 บาท ส่วนพระขุนแผนเคลือบ ราคาองค์ละประมาณ 500 บาท

ประเพณีการตั้งราคาพระจึงเกิดขึ้นเนื่องจากมี วัตถุประสงค์จะแลกพระกัน จนก่อเกิดประเพณีการซื้อขาย พระกันจนตราบนานเท่าทุกวันนี้ เพื่อเป็นการเคารพในองค์พระพุทธร ศาสนา ผู้คนจะเรียกขานการซื้อขายพระเป็น “การเช่าพระ” ต่อมาเทศบาลกรุงเทพฯ ต้องการให้บริเวณถนนและคลองตลอด สะอาดเรียบร้อย จึงขับไล่แผงพระทั้งหมดมาตั้งอยู่ในบริเวณ วัดมหาธาตุ แผงพระซึ่งเคยเป็นแผงเคลื่อนย้ายได้ เริ่มตั้งรกราก เป็นร้านค้าถาวร ความไม่เป็นระเบียบของร้านค้าถาวรซึ่งสร้าง ในลักษณะชั่วคราวก่อเกิดบรรยากาศที่เหมือนสลัม ผสมกับ

ความแออัดของผู้คน กลายเป็นชุมชนแออัดที่ สกปรกไม่เหมาะที่จะเป็นวัดมหาธาตุซึ่งเป็น พุทธสถานอันสำคัญยิ่งของปวงชนชาวไทย

วัดมหาธาตุได้กำหนดให้ศูนย์พระเครื่อง ภายในวัดมหาธาตุทั้งหมดให้ย้ายออกตาม กำหนด เพื่อให้วัดมหาธาตุคืนสู่ความเป็นวัด เพื่อที่พุทธศาสนิกชนจะได้เข้ามากราบ นมัสการบวรพุทธศาสนา

ศูนย์พระเครื่องจึงได้ย้ายไปตั้งอยู่ใน บริเวณวัดราชนาค และเพื่อให้ใกล้เคียง วัดมหาธาตุ บริเวณตลาดท่าพระจันทร์ ซึ่งสร้าง เป็นตลาดสดในครั้งแรก แต่กลายเป็นตลาดร้าง จึงประจวบเหมาะกับศูนย์พระเครื่องได้ย้าย เข้ามาแทนที่ในตลาดสดกลายเป็นศูนย์กลาง ชุมชนพระเครื่องและพระบูชาที่ใหญ่ที่สุดใน ประเทศไทยตราบนานเท่าทุกวันนี้

สำหรับปก Precious ฉบับที่ 3 กระผม เลือกลำพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ใหญ่ พิมพ์ที่ 4 ซึ่งในวงการเล่าขานกันว่า เป็นพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ใหญ่ พิมพ์ที่ 4 ที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย มีชื่อว่า “พระสมเด็จจุฬามณี” เป็นพระที่หุมน้ำเกลี้ยง สีน้ำตาลของสิริก้านเกลี้ยงจะจับให้องค์พระ ดูเด่นประกายกับพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม องค์นี้ เป็นพระที่ลึกลับมากและมีศันฐานตรง ได้ฉาก จึงส่งเสริมให้องค์พระสมบูรณ์อย่างหา ที่ติมิได้

และปกหลังของ Precious ฉบับที่ 3 เป็นพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ใหญ่ พิมพ์ที่ 4 ที่สวยงามมากอีกองค์หนึ่ง ในวงการ เรียกพระองค์นี้ว่า “พระสมเด็จของสารวัตร ประเสริฐ” เป็นพระสมเด็จวัดระฆัง โฆมิตาราม พิมพ์ใหญ่ พิมพ์ที่ 4 ที่สวยงามมาก กระผมเองได้เห็นพระสมเด็จองค์นี้ แล้วไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า ระหว่าง “พระสมเด็จของจุฬามณี” กับ “พระสมเด็จของสารวัตรประเสริฐ” จะมีความสวยงาม แตกต่างกันอย่างไร

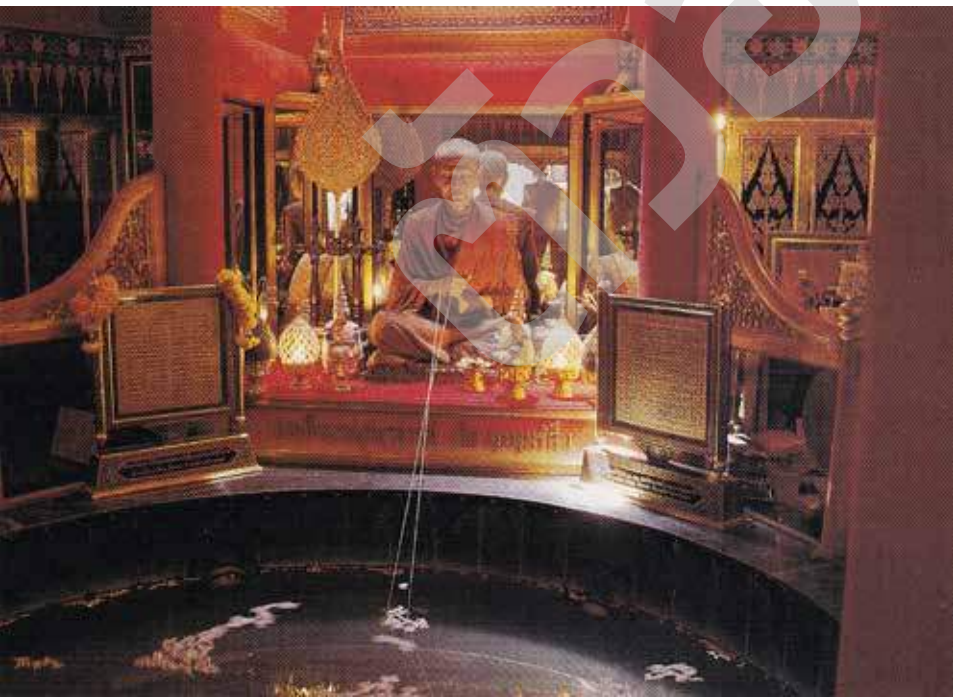

สมเด็จพระพุฒาจารย์

(โต พรหมรังสี)

ด้วยภูมิปัญญาอันฉลาดแหลมคม ตลอดจนความเป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิตซึ่งได้รับคำยกย่องว่าท่านเป็นเอกทัศคตรูปหนึ่งแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ของท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี อดีตท่านเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตาราม ธนบุรี บางโอกาส

จักเห็นว่า ท่านเป็นคนสติเฟื่องจึงกระทำเรื่องบังเอิญๆ เช่นนั้น แต่ถ้าได้พิจารณากันอย่างถ่องแท้ให้ถึงซึ่งความเป็นจริงและเป็นสัจธรรมตามพุทธธรรมคำสอนในพุทธองค์แล้ว การกระทำของท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระ

ทั้งสิ้น อย่างเช่นในกรณีที่พระลูกวัดของท่านสองรูปกำลังทะเลาะกันอย่างรุนแรงถึงขั้นจะลงมือลงไม้กันทีเดียว ถ้าท่านเป็นเจ้าอาวาสก็จะเข้าไปห้ามปรามนั้นเป็นเรื่องธรรมดา แต่ทว่าท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ ท่านหาได้ทำเช่นนั้นไม่ ท่านรีบชวนขวายหาดอกไม้รูปเทียนแล้วรีบเข้าไปหาสองลูกวัดที่กำลังทะเลาะกันอยู่นั้น พร้อมกับก้มลงกราบ แล้วพูดว่า “ท่านทั้งสองเก่งมากอาตมากลัวแล้ว ขอปากเนื้อปากตัวด้วย”

พระภิกษุทั้งสองรูปเมื่อเห็นเป็นเช่นนั้นก็ต้องเลิกเถียงกันทันที แล้วรีบคุกเข่ากราบท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ และแทนที่ท่านจะคว่ำพระทั้งสองรูปแม้สักคำน้อยก็หาไม่ ท่านกลับว่าที่ท่านทั้งสองรูปทะเลาะเบาะแว้งกันนั้น “เพราะอาตมาปกครองท่านไม่ดีต่างหาก” หาได้เป็นความผิดของท่านทั้งสองไม่ ท่านเคยได้พบเห็น

ท่านจึงได้แสดงพฤติกรรมบางอย่างบางประการออกไปในทางพิลึกพิเรนทร์ที่มนุษย์ปุถุชนคนธรรมดาๆ เขาไม่นิยมกระทำกัน แต่ทว่าท่านกลับเป็นผู้กระทำเสียเอง แต่ถ้าเราดูกันอย่างผิวเผิน

หรือท่านเคยได้ยินพฤติกรรมอย่างนี้ที่ไหนบ้าง?

ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ ท่านได้นำหลักธรรมคำสอนที่ว่าด้วย “ชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ” เวนระจับด้วยการ

ไม่จองเวร ทำนองนี้

อีกเรื่องหนึ่งพระภิกษุหนุ่มๆ ในวัดระฆังที่กำลังศึกษาค้นคว้าท่องคัมภีร์พากันไปในที่ลับตาแล้วตั้งวงตะโกนร้องกันอย่างสนุกสนาน ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ท่านทราบเข้าแทนที่จะไปว่ากล่าวพระภิกษุเหล่านั้น ท่านกลับเอาผ้าโพกศีรษะเดินเข้าไปในวงตะโกนแล้วเอาผ้าออกพร้อมกับพูดว่า “ขออาตมาเล่นด้วยคน” ท่านนั้นแหละวงตะโกนแตกฮือ แล้วไม่มีใครกล้ามาตะโกนต่อต่อไปเพราะเกรงท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ท่านได้ผลกว่าการที่จะเรียกมาว่ากล่าวกันให้เสียความรู้สึกทั้งสองฝ่าย

ด้วยความเป็นนักปราชญ์ของท่านในขณะนั้นมีชื่อเสียงเลื่องลือโจษขานเป็นอย่างมาก แม้แต่บาทหลวงต่างศาสนาได้มาสนทนาแลกเปลี่ยนพระสนทนาแลความคิดเห็นกันอยู่เนืองๆ มีอยู่วันหนึ่ง ก่อนที่บาทหลวงท่านจะเดินทางกลับได้เอ่ยถามท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ว่า ท่านทราบไหมว่าชั่วโลกอยู่ที่ไหน? ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ท่านตรัสตอบอยู่ครู่หนึ่ง แล้วจึงมีบาทหลวงลงจากกุฏิแล้วชี้ลงไปที่พื้นดินแล้วพูดว่า “ชั่วโลกอยู่ตรงนี้” ทำความประหลาดใจให้แก่บาทหลวงเป็นอย่างมากกว่า ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ท่านทราบได้อย่างไรว่า “โลกกลม” เมื่อชี้จุดหนึ่งจุดใดแล้ว จากเส้นไปยังจุดตรงข้ามก็จะเป็นชั่วโลกทันที นี่แหละครับ ความเป็นอัจฉริยะของท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร เรื่อง ซึ่งเป็นที่เล่าขานสืบต่อๆ กันมา

มีวลีกล่าวถึงประวัติของท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร อยู่ประโยคหนึ่งว่า “ท่านนอนอยู่ที่อยุธยา มานั่งที่ไชโย มาโตที่วัดอินทร์ จำศีลที่วัดระฆัง” และเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความทรงจำ และระลึกถึงสถานที่สำคัญๆ สำหรับชีวิตท่าน ท่านได้สร้างปูชนียวัตถุอันเป็นที่พึ่งทางใจของผู้ที่ได้พบเห็น ก่อให้เกิดศรัทธาได้เป็นที่ยิ่ง อาทิเช่น ท่านได้สร้างพระพุทธรูปไสยาสน์ (พระนอน) ที่ใหญ่โตไว้ที่วัดสระเตือง อยุธยา สร้างพระนั่งที่ใหญ่โตไว้ที่วัดไชโย จ.อ่างทอง สร้างพระยืนที่ใหญ่โตไว้ที่วัดอินทรวรวิหาร กรุงเทพฯ นี่แหละท่านชอบสร้างปูชนียวัตถุให้ใหญ่ๆ โตๆ ตามพระนามของท่านว่า โด นั่นเอง

โดยเฉพาะการสร้างปูชนียวัตถุของท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร นั้น ได้สำเร็จลุล่วงไปทุกประการ เว้นแต่การสร้างหลวงพ่อดำวัดอินทรวรวิหารนั้น ท่านสร้างไม่สำเร็จก็มาด้วยมรณภาพลงเสียก่อน ตามที่พระครูกลุณยานุรักษ์ (เฮง) ได้เขียนไว้ว่า “ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ได้สร้างพระโตเพียงครึ่งองค์ คือสูงเพียงพระนาภีก็สิ้นชีพิตักษัยเสียก่อน ก่อนการสร้างจะแล้วเสร็จ จากนั้นหลวงปู่บุญ ซึ่งขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอธิการ และได้ร่วมมือกับท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ใน

การก่อสร้างพระโตมาแต่ต้น

หลวงพ่อดำวัดอินทรวรวิหาร ซึ่งมีพระนามว่า “พระศรีอริยเมตไตรย” ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร เป็นผู้เริ่มสร้างไว้แต่รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ครึ่งองค์ สูง ๕ วาเศษ ยังไม่สำเร็จ พอถึง พ.ศ. ๒๔๖๓ ท่านพระครูธรรมานุรักษ์ (ภู) ผู้ชราภาพ อายุได้ ๕๑ พรรษา ซึ่งต้องยกเป็นกิตติมศักดิ์อยู่วัดอินทรวรวิหาร ท่านจึงมอบพันธะให้พระครูสังฆบริบาล (แดง) ปฏิสังขรณ์ต่อมาจนสำเร็จ (แต่บางส่วน เช่น พระเศียร พระกร เป็นต้น) ว่าด้วยการปฏิสังขรณ์ เดิมองค์พระกร มีดินโม่และดินไทรขึ้นปกคลุมไปหมด จึงได้ทำการเปลี่ยนแปลงให้แข็งแรง ส่วนข้างในองค์พระผุดเหล็กเป็นโครงภายนอกหล่อคอนกรีตด้วยปูนซีเมนต์ เบื้องหลังทำเป็นวิหารหล่อคอนกรีตเป็นที่พระยืน พิง พระวิหารสูงเป็นชั้นๆ ได้ ๕ ชั้น ถึงพระเกษียณพระเมาฬีและมีพระจุฬามณีเจดีย์สถาน เพื่อเป็นที่ระลึกและนมัสการแห่งเทพยดาและมนุษย์ทั้งหลายสิ้นกาลนานทุกวันเสมอในพระพุทธศาสนา

ที่วัดอินทรวรวิหาร นอกจากท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร จักสร้างหลวงพ่อดำแล้ว ท่านยังได้สร้างรูปปั้นโยมบิดาและโยมมารดา นอกจากนั้นท่านยังได้พระประจำวันเกิดของท่านเป็นพุทธรูปบูชาเพื่อเข้าถึงพุทธภูมิเรียกว่า “พุทธรตน” นอกจากนั้นท่านยังได้สร้างพระพุทธรูปปางมารวิชัย มีพุทธลักษณะอ่อนช้อย สละสลวยคล้ายสตรี ชาววัดอินทรวรวิหารเรียกว่า หลวงแม่มีพระนามว่า “ชมมรตน” และได้สร้างพระพุทธรูปปางสมาธิ มีพุทธลักษณะสุขุมคัมภีรภาพสง่างาม ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร สร้างถวายเป็นพุทธรูปบูชา ชาววัดอินทรวรวิหารเรียกว่า หลวงพ่อดำ และถวายพระนามว่า สงมรตน และได้ประดิษฐาน ณ หอพิพิธภัณฑสถานสมเด็จพระพุทธาจารย์ (โต พรหมรังษี) อีกด้วย

นอกจากท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร จะได้สร้างปูชนียวัตถุ ดังกล่าวแล้วมีเรื่องเล่าว่าครั้งเมื่อท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ขึ้นไปเยี่ยมญาติที่จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านทางทิศใต้ของกรุงสุโขทัยและเป็นเมืองที่ร่ำรวยด้วยโบราณวัตถุทางพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีพระเครื่องซึ่งคงมาไปด้วยพุทธรูปศิลปะสมัยสุโขทัยอันอ่อนช้อยลอยเบา และเป็นพุทธรูปศิลปะอันบริสุทธิ์ของชาวไทยเราอีกด้วย และ โดยที่ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิธานนันทมุนีเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ท่านมีความรู้และแตกฉานทางอักษรโบราณ ท่านจึงสามารถอ่านศิลาจารึกที่ว่าด้วยกรรมวิธีการสร้างพระเครื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างพระพิมพ์ด้วยพระเนื้อผงขาว ซึ่งต่อมาเรียกกันว่า เนื้อพระสมเด็จ โดยมีเนื้อหลักเป็นปูนขาว (ปูนหิน) หรือปูนเปลือกหอยผสมผสานด้วยวัตถุมงคลอาถรรพณ์อื่นๆ และมีผงวิเศษซึ่งสำเร็จจากการลบสูตรสนธิจากคัมภีร์ทางพุทธาคม เช่น ผงปลมั่ง มหาราช อดิเจตริณีสิงเห สิวสมงคล

PRECIOUS

Vol. 3
July
1995

The magazine to preserve Thai cultural heritage and propagate the qualities of Buddha images.

สมเด็จพระสังฆราชวัดระฆังโฆสิตาราม พิมพ์ใหญ่